

VIRON OPIN- TOMATKA

24.-28.9.2014

Uusia ajatuksia etsimässä

Nouseva Rannikkoseutu ry:n ja Päijänne-Leader ry:n hallituksen jäsenet ja toimihenkilöt tekivät yhteisen opintomatkan Itä-Viroon syyskuussa 2014. Tavoitteena oli löytää hyviä käytänteitä siirrettäväksi omille toimialueille sekä syventää kansainvälisen yhteistyön taitoja.

VIRON OPINTOMATKA

UUSIA AJATUKSIA ETSIMÄSSÄ

1 YMPÄRISTÖ- JA ITE-TAIDE

Torstaina näimme kaksi mielenkiintoista ympäristö-/ITE-taide kohdetta: Emumäen juurakkotaidepolku ja vanhoista jätteistä rakennettu patsas/esinepuisto. Molemmat kohteet olivat mielenkiintoisia ja mieleenpainuvia. Paikkakuntien ohi ajavat matkailijavirrat saadaan pysäytettyä monesti juuri näiden kaltaisten huomiota herättävien paikkojen avulla. Eniten kävijöitä taidepuistot keräävät, jos ne saadaan perustettua isojen teiden varsille siten, että ohikulkijat eivät voi olla huomaamatta aluetta. Pohjois-Pohjanmaalla on paljon taiteilijoita mukaan lukien ITE-taiteilijat, jotka voisivat olla mukana tekemässä ympäristötaidetta yhdessä alueemme kuntien, kylien ja nuorten kanssa.

Ympäristötaide pysäyttää matkailijavirrat

Ympäristötaiteen lisäksi on syytä siistiä muitakin kylämaisemaa, koska hyvin huolehditut paikat vetävät ihmisiä puoleensa. Esimerkiksi tien varsien tulisi olla hyvin hoidettuja. Osaltaan kuntien olisi otettava tämä asiakseen ja tehtävän hoitamiseen voitaisiin palkata esimerkiksi alueen kyliä. Tämän aiheen myötä keskusteluihin nousi edellinen Irlannin opintomatka. Irlannissa järjestetään vuosittain Tidy Town –kilpailu. Kilpailussa palkitaan Irlannin siisteimmät ja houkuttelevimmat kylät ja kaupungit. Kilpailun avulla kaikkia innostetaan pitämään hyvää huolta ympäristöstä ja kylämaisemasta. Olisi mielenkiintoista kokeilla innostaisiko tämän kaltainen kilpailu kyliä myös Suomessa kunnostamaan ympäristöään.

Siisti kylämaisema houkuttelee matkailijoita

2 INFOTAULUT JA TIENVARSIKYLTIT

Sekä Viron että vuoden 2013 Irlannin opintomatkoilla huomio kiinnittyi huomiota herättäviin tienvarsikyltteihin ja infotauluihin. Suomessa persoonallisia tienvarsikylttejä ja infotauluja käytetään liian vähän. Erilaiset infotaulut ja tienvarsikyltit elävöittävät aluetta ja tuovat esille alueen omaleimaisuutta. Niillä on iso merkitys matkailijalle, joka ei tunne ennestään aluetta hyvin eikä ehkä ole suunnitellut pysähtymiskohteitaan etukäteen.

Tee kohteestasi huomiota herättävä infotaulu

3 HISTORIAN JA PAIKALLISUUDEN TUOTTEISTAMINEN

Opintomatkallamme oppaana toimi alueella 10 vuotta asunut ja yrittäjänä toiminut Marja. Hän kertoi meille paljon paikallisia tarinoita ja alueen historiaa. Monissa käymissämme kohteissa alueen historiaa, tapahtumia ja tarinoita oli hyödynnetty ja tuotteistettu. Monet meistä kokivatkin, että suurimman vaikutuksen tekivät elävät matkailukohteet, joilla oli historia. Esimerkiksi vanhauskoisista saimme kuulla monia tarinoita ja vierailimme vanhauskoisten kirkossa sekä museossa. Samaten kaivosmuseo oli upea kokemus. Siinä oli osattu suljettu kaivos muuttaa vetovoimaiseksi vierailukohteeksi. Kaivosmuseossa oli säilytetty 200 metriä pitkä pätkä kaivoskäytävää, jonka varrelle oli jätetty toimivia kaivuskoneita. Oppaanamme toimi 82-vuotias ihana herra, joka oli työskennellyt itse aikanaan kaivosmiehenä. Hän oli inkerinsuomalainen ja kaivoksen toiminnan lisäksi hän kertoi meille myös inkerinsuomalaisten historiasta. Ehdottomasti kaikkien kohdeoppaiden olisi ulkomaalaisia ryhmiä opastaessaan oivallista ottaa mukaan kertomuksia myös alueen ja itsensä omasta historiasta. Oppaan kertomukset herättivät kaivoksen ja koko sen ajan historian eloon.

Tuo esiin historia ja tunne – tarinoilla lisäarvoa

Runsaasta kaivostoiminnasta johtuen Virossa on paljon tuhkamäkiä, jotka ovat muodostuneet hyödyntämättä jääneestä kiviaineksesta. Osa rumista tuhkamäistä on otettu hyötykäyttöön. Niille on istutettu kasvillisuutta ja yhdelle tuhkamäelle on perustettu liikuntapuisto. Puistossa voi talvisin lasketella ja kesäisin on tarjolla mm. mäkiautorata sekä vaijerilaskua.

4 ALUEEN MARKKINOINTI

Kolme edellistä ajatusta liittyivät jo kiinteästi alueen markkinointiin. Alueille on saatava kiinnostavia kohteita, jotka ovat helposti löydettävissä. Näiden lisäksi kohteita on myös markkinoitava tehokkaasti, että niistä tulee tunnettuja. Itä-Virossa yhtenä matkailureittinä markkinoidaan Sipulitietä (<http://www.sibulatee.ee/sipulitie/>). Sipulitien varrelta löytyy sipulitiloja ja sipuleita myös myydään tämän tien varrella. Sipulitien lisäksi esimerkiksi Pärnun suunnalla on Romanttinen Rantatie. Teemallisista tiereiteistä Päijänne-Leaderin edustajat saivat ajatuksen, että heidän alueellaan olevaa Suomen kauniimmaksi tieksi nimettyä reittiä pitäisi myös alkaa markkinoimaan ja hyödyntämään paremmin. Myös Norsun alueen toimijat pohtivat, miten aluetta halkova 8-tie voitaisiin hyödyntää paremmin. Sen hyödyntämisessä tulisi tuoda rohkeasti esille paikallisuus ja paikallinen ruokakulttuuri.

Markkinoinnissa tärkeää on tehdä myös hyviä karttoja alueesta. Yksi Virossa esitelty loistava idea oli Keltaiset ikkunat –reitistö (<http://www.visitestonia.com/fi/keltaiset-ikkunat-osoittavat-nakemisen-arvoisia-paikkoja-etela-virossa>). Etelä-Virossa yhteensä 16 eri paikkaan on pystytetty suuret keltaiset kehykset, jotka osoittavat näkemisen arvoiset paikat. Ikkunareitistöstä on tehty myös kartta. Toinen vastaava reitti oli Struven ketju, jossa osa historiallisista Struven ketjun mittauspisteistä on kunnostettu ja ne on merkitty reitiksi karttaan. Keltaisista ikkunoista syntyi ajatus toteuttaa Suomessa Sinivalkoiset ikkunat. Reitistöön voitaisiin koota tutustumisen arvoisia ympäristö- ja kulttuurikohteita ympäri Suomen.

Rakenna kiinnostava reitistö

5 ASENNE KOHDALLAAN

Virossa on opintomatkan perusteella kehittämismyönteinen ilmapiiri ja sähköisessä asiointissa he ovat Suomea edistyneempiä. Esimerkiksi MTÜ PAIK:n Leader-ryhmässä oli käytössä sähköinen asiointi ja noin 300 hakemuksesta vain yksi oli tullut paperisena. Suomen tavoite tulevaan Hyrrä-järjestelmään siirryttäessä on saada 50% hakemuksista sähköisenä. Virossa osataan yleisestikin hyödyntää EU-rahoitusta tehokkaasti. Suomessa ei ole täysimääräisesti otettu käyttöön kaikkia EU:n tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia. Ilmapiiri tuntui muutenkin olevan hyvin positiivinen, vaikka elintaso Viron maaseudulla on vielä kaukana Suomen tasosta. Etenkin matkailun kannalta positiivisen ilmapiirin välittyminen on tärkeää. Tuskin kukaan matkailija haluaa tulla takaisin paikkaan, joka hohkaa negatiivisuutta.

Muista aina positiivisuuden voima

6 MIETINNÄNPAIKKOJA YRITTÄJILLE

Verkostoituminen (jopa yhteiset tuotteet ja matkailupaketit) on monille yrittäjille nykyaikana elinehto. Kuitenkaan sitä ei vielä tehdä riittävässä määrin. Virossa asian eteen oli töitä, mutta heilläkin ongelmana on se, että saman alan yritykset nähdään liiaksi vain kilpailijoina. Esimerkiksi matkailualan yritykset eivät välttämättä kerro lähellä olevasta toisesta majatalosta, vaikka heidän omat tilansa olisivatkin jo täynnä. Yhteistyö oli saatu toimimaan kuitenkin esimerkiksi maatilamatkailutilojen verkostossa (<http://www.ehedad.ee/en>), johon vierailukohteena ollut Kuusikun luontomatkatila (<http://www.kuusikunaturefarm.ee/>) kuului. Heillä on yhteinen tuotemerkki, joka on jo saanut paljon tunnettuutta Virossa. Jokaisen verkoston jäsenen on oltava aktiivisesti yhteisessä toiminnassa mukana tai hän menettää oikeuden käyttää yhteistä tuotemerkkiä. Verkoston jäsenet hyödyntävät myös perinnekulttuuria sekä lähi- ja luomuruokaa.

Avinurmella kävimme Puiduait –yrityksen (<http://puiduait.ee/fi/>) myymälässä. Yritys valmistaa lähes kaikkia mahdollisia esineitä ja käyttötarvikkeita puusta. He olivat rakentaneet tuotteidensa myynnin lisäämiseksi myymälän EU-tuella. Myymälärakennuksessa oli myös kokous- ja työpajatiloja. Tästä vinkkinä voisivat muutkin yritykset yhdistää myymälöihinsä tai tuotantotiloihinsa muille vuokrattavia kokous- ja työpajatiloja. Useampi yrittäjä voisi myös yhdessä perustaa toimitilat ja myymälän. Tiloissa voisi toimia esimerkiksi useampi käsityöyrittäjä ja vaikkapa erikseen ruokapuolen yrittäjä.

Ota hyöty irti verkostoitumisesta

7 PIENET IDEAT

Perjantaina vierailimme Alatskiven linnassa (<http://www.visitestonia.com/fi/alatskivi-loss-alatskivin-linna>), joka oli restauroitu alkuperäiseen loistonsa vuosien 2002-2012 aikana EAKR-rahoituksella. Kokonaiskustannukset olivat noin 2 milj. euroa, josta tuen osuus oli 85 %. Linnan omistaa kunta. Tukemalla linnan kunnostamista kunta tuki myös alueen matkailun kehittämistä ja yrittäjyyttä. Vaikka kunnilla on taloudellisia haasteita, kehittämistä ei saa unohtaa.

Linnan restauroinnin lisäksi kellarikerrokseen oli tehty vahanukkenäyttely palvelijoista. Kellarissa toimi myös kaksi käsityöyritystä. Toinen valmisti tekstiilituotteita ja toinen keramiikkaa. Mieleenpainuvien pienien ideoiden syntymistä linnan käytävällä olevasta näyttelystä, johon oli koottu kuvia linnan al-

kuperäisen loiston ajoilta, rakennuksen rappioutilasta ennen restaurointia sekä restaurointityön etenemisestä. Kaikissa etenkin kulttuurihistoriallisesti tärkeiden kohteiden remontoineissa olisi hyvä käytäntö dokumentoida rakennuksen olemus ennen töiden aloitusta sekä töiden eri vaiheet.

Dokumentoi remonti ja restaurointi

Pärekori –työpajaan osallistuminen toi mukavaa vaihtelua opintomatkan ohjelmaan. Käsillä tekeminen koettiin niin mielekkääksi, että siitä ja Alatskiven nuorten käyttöön annetusta moponrassaus –tilasta syntyi ajatus toiminnallisista nuorisotiloista. Pelkän oleilun sijasta nuorisotiloissa voisi olla monenlaista tekemistä ja työtilaa nuorille.

Lisää tiloihin sisältöä ja toimintaa

Opintomatkan aikana näimme myös Järuskan katetun pusillan. Idean nappasi heti parastettavaksi Pyhäjoen kunnan edustaja. Heillä on yhden sillan uusiminen ajankohtaista ja matkalla syntyi idea tehdä siitä katettu.

8 VERKOSTOITUMINEN

Etenkin hallituksen jäsenet kokivat opintomatkan tärkeäksi anniksi verkostoitumisen. Päätöksen teosta ja niiden perusteluista on hallituksen kokouksissakin helpompaa keskustella, kun ihmiset tuntevat toisensa. Myös yhteydenotot toimihenkilöiden ja hallituksen jäsenten välillä ovat luontevampia tuttuuden myötä. Oman antinsa verkostoitumiseen toi kahden erilaisella alueella toimivan Leader-ryhmän mukana oleminen. Verkostoja syntyi siten läpi Suomen. Monet hallituksen jäsenistä sai matkalla ideoita myös omaan työhönsä ja yritystoimintaansa.

9 YHTEISTYÖ VIROLAISTEN KANSSA

Viron ja Suomen välinen yhteistyö on tuloksekasta. Toimintakulttuuri ja kieli ovat samantyyppisiä. Monet virolaiset ymmärtävät suomea hyvin. Toimintakulttuurin samankaltaisuus mahdollistaa sen, että yhteistyössä voidaan edetä heti konkreettisiin toimenpiteisiin eikä aikaa tarvitse käyttää kulttuurien yhteensovittamiseen. Matkailullisessa mielessä aluetta voisi markkinoida periaatteella ”kaksi maata yhden hinnalla”.

Nouseva Rannikkoseutu ry on tehnyt aikaisemminkin yhteistyötä virolaisten kanssa. Yhteistyön jatkoa suunnitellaan vielä loppuvuodesta 2014, kun virolaisen Leader-ryhmän johtaja tulee vierailulle Norsun toimistolle. Yhteistyöstä voisi olla hyötyä etenkin kylämatkailun kehittämisessä.

10 YHTEENVETO

Viron opintomatka oli osallistujien mielestä hyödyllinen ja antoisa. Päivät venyivät välillä hyvinkin pitkiksi, mutta silti matkalta tarttui mukaan ilahduttavan paljon uusia ajatuksia ja ideoita. Tähän matkaraporttiin on koottu kaikki ne ajatukset, joita tullaan viemään eteenpäin joko Norsun tai Päijänne-Leaderin alueella tai molemmissa. Joissakin ideoissa olisi ainesta myös valtakunnalliseen hankkeeseen, joten nähtäväksi jää, kuinka isosti opintomatkan tulokset näkyvät useamman vuoden kuluttua.

Opintomatka osoitti myös sen, että Norsun strateginen suuntautuminen kv-toiminnassa pohjoiseen ulottuvuuteen on oikea valinta. Esimerkiksi Viron toimintakulttuuri on hyvin lähellä suomalaista, jolloin yhteistyössä päästään nopeasti hyviin tuloksiin.

LIITE 1 MATKAOHJELMA

PÄIJÄNNE –LEADER RY:N JA NOUSEVA RANNIKKOSEUTU RY:N OPINTOMATKA
VIROON 25-28.9.2014

MATKAOHJELMA

KESKIVIIKKO 24.9.

18.00 Tapaamme Oulun lentokentällä
19.10-20 Lento Helsinkiin
Majoittuminen Helsingissä

TORSTAI 25.9.

9.30 Tapaamme Länsisataman terminaalissa Päijänne-Leaderin edustajat
10.30-12.30 Laivamatka Helsinki-Tallinna, Tallink M/S Superstar
14 Lounas Kuusikun luontomatkailutilalla Lahemaalla ja tutustuminen toimintaan, Sirje Kuusik
16 Tapaaminen MTÜ PAIK:n (Pandiveren Kehitys- ja Hautomokeskus ja Leader toimintaryhmä) johtaja Aivar Niinemäen kanssa Väike-Maarjassa: Tutustuminen toimintaan ja käynti muutamassa kohteessa mm. Võiveren tuulimylly, Struven ketju, Emumäen luontokohde, Muugan kartano ja kylätalo, Laekveren metsästyskeskus ja Veneveren kylätalo
Majoittuminen Nina Kordonin majataloon Alatskivillä

PERJANTAI 26.9.

9 Lähtö Mustveen sillalle, Raja-Mustveen tienvarsikylät
9.30 Jõgevamaan koostöökujan (Leader) johtaja Aive Tamm kertoo siltaprojektista ja muista alueen hankkeista. Satamaa rakennetaan Viro-Venäjä-Latvia EU-rahoituksella
Rajaküla vanhauskoisten kirkko ja ikonimaalarin työpaja, Kasepää Kallasten kautta Kolkjalle
Vanhauskoisten museo, oppaana Lilli Tarakanov
Paulin sipulitila Kolkjalla, Konstantin Avvo
15.30 Alatskiven linna
Paluu Nina Kordonille
18.30 Illanvietto majatalossa, virolaista perinneruokaa ja paikallisia ihmisiä

LAUANTAI 27.9.

9 Lähtö Nina Kordonilta
10 Avinurmen Puuaitta, tutustuminen toimintaan ja pientä ohjattua askartelua
Järuskan puusilta, Tudulinna
Kohtlan kaivosmuseo ja kaivurin lounas, Kohtla-Järve
Majoittuminen Mäetagusen kartanohotelliin

SUNNUNTAI 28.9.

9 Lähtö Mäetaguselta

	Ajamme Jõhvin kautta pohjoisrannikolle Orun puisto, Toila-Ontika -Saka kalkkikivitörmä, Valasten putous, Kiviõlin Seikkailupuisto, tuhkamäki, palavan kiven jätevuorten uusiokäyttö
15.30	Tallinna, satama
16.30 -18.30	Laiva Tallinna-Helsinki, Tallink M/S Superstar – palaute ja yhteenveto matkasta – buffet ruokailu
21.45-22.50	Linja-auto lentoasemalle Lento Helsingistä Ouluun

Opas ja tulkki Marja Korpimäki toimi matkailuyrittäjänä Peipsijärven lähellä yli kymmenen vuoden ajan. Hän oli mukana myös paikallisen Leader-ryhmän toiminnassa.

Lähes kaikki tutustumiskohteemme ovat saaneet investointi- kehittämis- tms. tukea erilaisista EU-rahastoista.

Linkkejä tutustumiskohteista

www.kuusikunaturefarm.ee

www.pandivere.ee

www.ninakordon.ee

www.sibulatee.ee/kostjan-sipulitila/

www.alatskiviloss.ee

<http://puiduait.ee/fi/>

<http://kaevanduspark.ee/>

www.tuhamagi.ee

www.moisahotel.ee

www.viitna.eu

www.sibulatee.ee

Lähes kaikilta kotisivuilta löytyy myös suomenkieliset sivut.